

Л. В. КРУПНОВА

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ У СИСТЕМІ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Досліджено правове становище приватних виконавців у системі виконавчого провадження України. Проаналізовано думку вітчизняних науковців щодо доцільності запровадження цього інституту, його ролі та місця у системі правовідносин з примусового виконання рішень. Розглянуто питання доцільності підпорядкування інституту приватних виконавців виконавчій владі в особі Міністерства юстиції України. Зроблено висновок, що таке підпорядкування є цілком виправданим, адже саме вказаний орган виконавчої влади є відповідальним за реалізацію правової політики держави, елементом якої є сфера примусового виконання рішень.

Ключові слова: виконавче провадження, делеговані повноваження, правове становище, примусове виконання рішень, приватні виконавці, підпорядкованість.

Крупнова Л.В. Правовой статус частных исполнителей в системе исполнительного производства

Исследовано правовое положение частных исполнителей в системе исполнительного производства Украины. Проанализированы мнения отечественных ученых относительно целесообразности введения этого института, его роли и места в системе правоотношений по принудительному исполнению решений. Рассмотрен вопрос целесообразности подчинения института частных исполнителей исполнительной власти в лице Министерства юстиции Украины. Сделан вывод в пользу такого подчинения, поскольку

© КРУПНОВА Любов Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і правосуддя Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янука

именно указанный орган исполнительной власти является ответственным за реализацию государственной правовой политики, элементом которой, является сфера принудительного исполнения решений.

Ключевые слова: исполнительное производство, делегированные полномочия, правовое положение, принудительное исполнение решений, частные исполнители, подчиненность.

Krupnova Lubov. Legal status of private executors in the system of executive proceedings

The author has studied the legal status of private executors in the system of executive proceedings of Ukraine. The author has analyzed the thought of national scholars on the feasibility of implementing this institution, its role and place in the system of legal relations of enforcement execution of decisions. The author has considered the issue of the expediency to subordinate the institution of private executors to the executive branch of power through the Ministry of Justice of Ukraine. It has been concluded that such a subordination is entirely justified, since it is the stated agency of executive power is responsible for the implementation of legal policy of the state, where the sphere of compulsory execution of judgements is its element.

Keywords: executive proceedings, delegated powers, legal status, enforcement execution of decisions, private executors, subordination.

Перехід до комбінованої системи виконавчого провадження, обумовив появу нового правового інституту – приватних виконавців, який на сьогодні знаходиться на стадії становлення. Відсутність ґрунтовних наукових досліджень статусу приватних виконавців, актуалізує питання аналізу їх правового становища у правовідносинах з примусового виконання юрисдикційних рішень. За таких умов, дослідження ролі та місця приватних виконавців у системі виконавчого провадження вбачається актуальним напрямом наукового пошуку.

У вітчизняній юридичній науці окремим аспектам правового статусу приватних виконавців присвячені праці В. В. Васильєвої, О. Б. Верба-Сидор, У. Б. Воробель, Л. Ю. Сайко, А. В. Солонар та інших вчених. Однак спеціального, комплексного дослідження статусу приватного виконавця як суб'єкта виконавчого провадження не проводилося, що також підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

Після прийняття нових законодавчих актів у сфері виконавчого провадження, постало питання ролі та місця приватних виконавців у системі примусового виконання рішень. Зокрема, дискусія точиться навколо доцільності запровадження цього інституту, його підпорядкованості та сутності.

Запровадження інституту приватних виконавців стало новацією у практиці примусового виконання юрисдикційних рішень, яка почала активно обговорюватися у наукових колах. Аналіз наукової літератури показав, що дискусія навколо цього питання одночасно відбувається у декількох напрямках, зокрема, деякі науковці зосереджуються на питанні переваг і недоліків інституту приватних виконавців, а інші аналізують природу та сутність самої категорії «приватний виконавець». Зазначимо, що в умовах становлення цього інституту важливими є будь-які наукові праці, які у комплексі допоможуть відповісти на ключове питання: чи є запровадження інституту приватних виконавців кроком у напрямі підвищення ефективності виконання юрисдикційних рішень.

Л. Ю. Сайко та В. В. Ляшенко зазначають, що перевагами запровадження в Україні інституту приватних виконавців є: покращення якості надання населенню послуг із примусового виконання рішень, виведення процедури примусового виконання рішень на якісно новий рівень, суттєве зменшення бюджетних витрат, збільшення надходження до бюджету за рахунок сплати податків приватними виконавцями, зменшення корупційної складової у системі виконання¹. У свою чергу А. В. Солонар та В. В. Васильєва доходять висновку, що запровадження інституту приватних виконавців є значним кроком вперед у системі реформування державного управління,

адже він має чимало представлений значним рядом переваг. Законодавець наділив приватних виконавців широким колом повноважень, надав їм статус самозайнятих осіб, розмежував компетенцію державних та приватних виконавців у деяких справах, а також створив обґрунтований і виважений механізм відповідальності за порушення та зловживання своїми правами для останніх².

Вважаємо, що дискусія стосовно значимості кроків із запровадження інституту приватних виконавців є передчасною, адже об'єктивно оцінити таку новацію, здатен лише час, який і покаже результати їх діяльності. Сьогодні корисними є наукові дослідження присвячені сутності інституту приватного виконавця, його нормативно-правовій визначеності та перспективам подальшого розвитку. Особливо важливими є праці, в яких розкриваються понятійно-категоріальні та практичні особливості інституту приватних виконавців, а також аналізується відповідний зарубіжний досвід.

Так, на думку А. Волкова, термін «приватний» не може застосовуватися до суб'єкта, наділеного державою функцією примусового виконання рішень юрисдикційних органів, для реалізації якої вони, зокрема, мають владні повноваження щодо розпорядження чужим майном без згоди власників цього майна (боржників)³. Аналогічної позиції дотримується В. В. Ярков, який вважає термін «приватний виконавець» некоректним, оскільки у системі примусового виконання, незалежно від того рішення виконує державний службовець, чи самофінансована особа, немає нічого приватного, бо в державах, які мають систему небюджетного або приватного виконання, виконавець наділяється своїми повноваженнями державою, працює у межах установлених законом процедур, система оплати праці, винагорода виконавця також регламентована державою, тобто «приватний» елемент відображений лише у способі фінансування та ще деяких елементах організації професії⁴.

Слід погодитися з такою думкою науковців, адже дійсно використовуючи термін «приватний», законодавець певним чином розділяє систему примусового виконання рішень на дві складові: державну, яка по сприймається, як явище неефективне і корумпо-

ване та приватну, в межах якої за гроші можна вимагати результату. Наразі це питання є важливим, оскільки першочерговою задачею стоїть повноцінне утвердження комбінованої системи виконавчого провадження, яка дійсно має свої переваги, визнані у світі. Тому слід акцентувати увагу на цьому питанні, оскільки спори з приводу термінологічних категорій дозволяють розкрити сутність правового інституту і його функціональне призначення.

Спірним є питання підпорядкованості інституту приватних виконавців. Відповідно до Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» від 2 червня 2016 р. № 1403-VIII (далі – Закон № 1403-VIII), система державних та приватних виконавців контролюється та координується Міністром України, тобто центральним органом виконавчої влади, а це означає, що вся система належить до виконавчої влади⁵. Деякі вчені вважають по-іншому. Зокрема В. Татьков зазначає, що за виконання судових рішень має відповідати судова гілка влади, тому необхідно відновити посади судових виконавців при судах⁶.

З цього приводу О. Б. Верба-Сидор та У. Б. Воробель зазначають, що якщо порівняти статистику виконання рішень за радянських часів та за період незалежності України до 1998 р., коли утворено Державну виконавчу службу в структурі виконавчої гілки влади, то стає очевидним, що всеохоплюючий контроль суду за діяльністю судового виконавця давав позитивний результат⁷. На підтвердження своєї позиції науковці наводять як аргумент Рекомендації парламентських слухань «Про стан виконання судових рішень в Україні», які відбулися 22 травня 2014 р. У цих Рекомендаціях зокрема йдеться про те, що відсутність дієвих механізмів контролю суду за виконанням судових рішень в силу природи суду, значно знижує ефективність судової діяльності, тому з метою забезпечення закінченості технологічного процесу захисту прав людини у судовому порядку, логічно і доцільно повернути службу виконання судових рішень до системи органів судової влади⁸.

Вважаю, що судова влада має бути реформована, а суддівський корпус потребує свого оновлення. За таких умов не слід делегувати судовій владі повноваження щодо примусового виконання рішень, адже спочатку має завершитися реформа, усі новації якої будуть апробовані на практиці. До того ж забезпечення принципу обов'язковості виконання юрисдикційних рішень є невід'ємним елементом правової політики держави, за реалізацію якої відповідає саме Міністерство юстиції (далі – Мінюст) України. Схожа за змістом компетенція підпорядкованого та керуючого суб'єктів, дозволяє останньому більш спрямовано та своєчасно впливати на діяльність органів примусового виконання та осіб, що мають у цій сфері делеговані повноваження, використовуючи при цьому індивідуальні управлінські методи та форми. За сучасних умов, коли відбувся перехід до комбінованої системи виконавчого провадження, варто зосередитись не на питанні підпорядкування, а на проблемах повноцінного впровадження нових правових інститутів та вдосконаленні вже існуючих.

Досвід країн ЄС показує, що загалом переважають системи виконання рішень юрисдикційних органів приватними виконавцями. До держав, у яких ефективно працюють приватні виконавці, належать: Франція, Бельгія, Люксембург, Нідерланди, Великобританія⁹. З урахуванням цього, доцільно запозичити позитивний досвід приватних виконавців у зарубіжних державах.

Правовий приватних виконавців в Україні визначено у Розділі III Закону № 1403-VIII. З-поміж основних категорій, у розділі містяться статті, що закріплюють організаційно-правові вимоги до формування складу приватних виконавців. Передусім сюди можна віднести ст. 18 Закону, яка містить вимоги до особи приватного виконавця (наявність громадянства України, досягнення особою 25 років, наявність вищої юридичної освіти не нижче другого рівня тощо). Відповідно у ч. 2 ст. 18 цього Закону, визначено обмеження щодо осіб, які планують стати приватним виконавцем (наявність не знятої або не погашеної в установленому законом порядку судимості тощо)¹⁰.

Вважаємо, що такий перелік є обґрунтованим, адже примусове виконання рішень вимагає від уповноваженої особи високого рівня морально-етичної стійкості, правової культури та правосвідомості. Саме у зв'язку з цим, у ч. 3 ст. 18 Закону № 1403-VIII запроваджені обмеження щодо сумісності діяльності приватного виконавця. Одночасно з цим, законодавець вводить систему обмежень та вимог щодо діяльності приватних виконавців, які полягають не тільки в індивідуалізації переліку виконуваних юрисдикційних рішень. До їх числа можна віднести:

– заборону здійснення діяльності у разі внесення до Єдиного реєстру приватних виконавців запису про зупинення або припинення права на таку діяльність;

– заборону діяльності приватних виконавців без наявності чинного договору страхування цивільно-правової відповідальності;

– збереження права власності на матеріали виконавчого провадження та архіву приватного виконавця за державою;

– встановлення чітко визначеного порядку подання Мініюсту України інформації про діяльність приватного виконавця;

– обов'язок організації офісу в межах виконавчого округу;

– проходження спеціальної підготовки та подальше підвищення кваліфікації¹¹.

Законодавець виважено підійшов до питання визначення становища приватних виконавців. На сьогодні він являє собою комплексний правовий інститут, який має особливий порядок формування (проведення кваліфікаційного іспиту, облаштування офісу тощо), власну організаційну надбудову (Асоціація приватних виконавців зі своїми структурними одиницями, кваліфікаційна комісія), а також територіальні межі діяльності (виконавчі округи). Враховуючи незначний час існування цього інституту можна зазначити, що впровадження альтернативного механізму примусового виконання рішень, є позитивним кроком, адже здорова конкуренція з відповідними державними інституціями лише стимулює до ефективної праці.

Держава довірила приватним виконавцям важливу сферу адміністративно-процедурної діяльності, а саме практичну реалізацію принципу обов'язковості виконання рішень. Для України це є унікальна практика, адже реалізація конституційного принципу покладається на приватних осіб. Вважаємо, що запровадження цього інституту є спробою стимулювати державну виконавчу службу до ефективної праці за рахунок створення альтернативних можливостей для стягувачів щодо забезпечення їх вимог. Паралельне функціонування декількох інститутів примусового виконання також здатне мінімізувати корупційну діяльність в органах державної виконавчої служби, адже можна буде не даючи хабарі, а звертатися до приватного виконавця.

У будь-якому випадку приватні виконавці вже зараз мають нормативно визначений статус суб'єкта делегованих повноважень у виконавчому провадженні, який надає їм відносно самостійність у виконанні юрисдикційних рішень. При цьому перспективним напрямом подальших досліджень, залишається питання адміністративної процесуальної правосуб'єктності приватних виконавців, яка є умовою ефективного виконання останніми покладених на них функцій.

1. Сайко Л. Ю., Ляшенко В.В. Правові аспекти запровадження інституту приватних виконавців в Україні // Молодий вчений. 2015. № 5 (20). С. 77. 2. Солонар А. В, Васильєва В.В. До питання запровадження інституту приватних виконавців в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 1. С. 63. 3. Волков А. Статус виконавця має бути єдиним, без поділу на державного чи приватного. URL: <http://jur-gazeta.com/interview/status-vikonavcyu-maebuti-edinim-bez-podilu-na-derzhavnogo-chi-privatnogo.html>. 4. Авторгов А. «Частность» присяжных исполнителей будет лишь в способе финансирования. URL: http://jurliga.ligazakon.ua/blogs_article/417.htm. 5. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів: закон України від 2 червня 2016 р. № 1403-VIII // ВВР України. 2016. № 29. Ст. 535. 6. Який стан, таке й виконання // Закон і Бізнес. URL: <http://zib.com.ua/ua/print/23577->

yakiy_stan_take_y_vikonanny a.html. 7. *Верба-Сидор О. Б., Воробель У.Б.* Інститут приватних виконавців в Україні: пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання // Науковий вісник ЛьвДУВС. 2016. № 1. С. 89. 8. *Про стан виконання судових рішень в Україні: Рекомендації парламентських слухань від 28 травня 2015 року.* URL: http://gska2.rada.gov.ua/zakon/sk17/5session/par_sl/sl22051_13.htm 9. *Попов К.* Новий погляд на реформу судоустрою: чи будуть в Україні приватні судові виконавці? // Європейська правда. URL: <http://www.eurointegration>. 10. *Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1403-VIII // ВВР України.* 2016. № 29. Ст. 535. 11. Там само.

Krupnova Lubov. Legal status of private executors in the system of executive proceedings

The author has studied the legal status of private executors in the system of executive proceedings of Ukraine. The author has analyzed the thought of national scholars on the feasibility of implementing this institution, its role and place in the system of legal relations of enforcement execution of decisions. It has been proved that the implementation of this institution is an attempt to stimulate the state executive service for the effective work by creating alternative possibilities to meet the requirements of creditors. It has been emphasized that the simultaneous operation of several institutions of enforcement execution is capable to minimize corruption activities within the state executive service. Taking into account international experience of functioning of the institution of private executors of EU countries (France, Belgium, Luxembourg, Netherlands, UK) the author has concluded that there is the prevalence of the system of execution of the decisions of jurisdictional agencies by private executors. The author has considered the issue of the expediency to subordinate the institution of private executors to the executive branch of power through the Ministry of Justice of Ukraine. It has been concluded that ensuring the principle of compulsory of executing jurisdictional decisions is an integral part of legal policy of the state, the realization of which is the responsibility of the Ministry of Justice of

Ukraine. The issue of the correctness of using the term “private” regarding the executors who perform the delegated powers by the state has been researched. The author has analyzed the requirements and restrictions regarding private candidates for the position of private executor and has emphasized on their validity, because enforcement execution of the decisions requires a high level of moral and ethical stability, legal culture and legal awareness out of the authorized person. It has been proved that nowadays the institution of private executors is a comprehensive legal institution, which has a special procedure for the formation (conduction of qualifying exam, equipment of the office, etc.), its own organizational superstructure (Association of private executors with its structural units, Qualification Commission) and the territorial boundaries of activity (executive counties).

Keywords: executive proceedings, delegated powers, legal status, enforcement execution of decisions, private executors, subordination.

УДК 343.2.01

Т. С. МАРТЪЯНОВА

ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ОСНОВАПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Досліджено декриміналізації суспільних відносин у прив'язці до правової політики держави. Зауважено, що декриміналізацію потрібно розуміти як пріоритетну політику держави. Саме вона видається єдиною стратегічною метою правової політики. Наголошено, декриміналізаційна політика має охоплювати як значущий стратегічний напрям вироблення життєздатної національної ідеології, яка могла б стати підставою відновлення довіри населення до держави, зростання авторитету останньої.

© КРУПІНОВА Любов Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і правосуддя Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука